Година III. Timişoara, (Темишвар) 10. априла 1923. Бр. 11.

ГЛАСНИК

ЦРКВЕНИ, ШКОЛСКИ И ДРУШТВЕНИ ЛИСТ.

Издаје: Архим. Стефан Николић, Еписк. Викар.

Излази 1. 10. и 20. сваког месеца. Уредништво и Администрација у Timişoara, Cetate Piața Unirii Nr. 2. Телефон број 523. (Рукописи се не враћају.)

Уређује Слободан Костић Епарх. бележник.

Службени део.

ИЗВЕШТАЈ

о раду седнице Епарх. Админ. Одбора од 12/25. окт. 1922. год.

Узето је на знање полагање заклетве новог члана Душана Петровића. — Оверовљен је без примедбе записник од прошле седнице. — Узета је на знање одлука Вел. Управног Савета у ствари получења припомоћи из јерархијског фонда у сврху лакшег издржавања свештеника и публикована је у ГЛАСНИКУ. — Узета је на знање одлука ВУС.-а у ствари повишења паушала за епарх. канцеларије са 1. јан. 1922. г. на 1000 дин. — Одлука ВУС.-а, којом одбија жалбу црквене општине у Толвадији против овд. одлуке у ствари издавања огреварине за парох. канцеларију, саопштена је ц. о. — Позвата је црквен. општина у Иванди, да у смислу решења Епарх. Школског Одбора задржане ствари Славка Николајевића привремен. учитеља преда његову тутору Алекс. Димитријевићу. — Узето је на знање решење Епарх. Конзисторије у ствари укидања бира, па је укидање бира публиковано у ГЛАСНИКУ. — Позват је члан Епарх. Адм. Одбора Макса Мишковић из Срп. Св. Мартона, да црквену општину у Дињашу разреши и привр. управни одбор од 7 лица именује. — Узето је на знање решење Епарх. Конзисторије у ствари прегледа рачуна црквен. општине у Нађфали од пре 1918. г., па је упућен епарх. рачуноревизор, да приликом редовне ревизије исте прегледа. — Узет је на знање извештај поджупан. звања у Темишвару у ствари једног дела убраног рестантног прореза црквен. општине у Модошу, па је иста позвата, да у сврху егзекутивног убирања поднесе нов исказ дужника. — Послат је порезном звању у Секусићу исказ берива, која уживају црквен.-општински часници у Фенлаку, Мунари и Нађфали. — Умољено је поджупан. звање у Темишвару, да овршним путем убере црквен. општински прирез за 1921. г. за црквен. општину у Рудни. — Узет је на знање извештај поджупан. звања у Темишвару, да је убран прирез за црквен. општине у Срп. Пардању, Гаду, Лукаревцу и М. Бечкереку и да је убран новац ц. о. предан. — Саопћено је решење поджуп. звања у Темишвару јером. Пантелејмону Дошену брату ман. Бездина у ствари проузроковане му штете на парох. сесији у Станчеву. — Усвојен је предлог Др. Милана Калиновића овоепарх. фискала у ствари спора црквен. општине у Сараволи и Севера Веселиновића због црквен. општ. пашњака, па је црквен. општина позвата, да исту ствар преда грађанском суду. — Узето је на знање, да је са 1. јуном 1922. г. обустављена припомоћ администраторима парохија Парца и Овсенице. — Узето је на знање, да је црквен. општинама издата окружница да не шаљу изасланике на трошак црквен. општина у неважним стварима. — Узет је на знање службени извештај, да је за 12-25. окт. 1922. г. заказана редовна седница Епарх. Адм. Одбора с тим, да у исту није дошао М. Цветковић. — Узето је на знање, да је уложница на имену Меланије Гајичић фонд ман. Св. Тројице у Вел. Кикинди издата Епарх. Адм. Одбору у Вел. Кикинди. — Узет је на знање поднесак црквен. општине у Петровом Селу у ствари одузимања црквен. општ. земље од стране аграрне комисије, па је иста извештена, да је Епарх. Адм. Одбор у сврху очувања црквен. општинских земаља потребне кораке на меродавном месту учинио. — Одобрен је изнимно избор 1/3 скупштинара у Сараволи, па је црквен. општина позвата, да у будуће такав избор има збор бирача а не црквен. скупштина обавити. — Узет је на знање извештај црквен. општине у Срп. Св. Петру, да је у смислу одлуке аграрног суда на другу и трећу парох. сесију у благајну државну уплатила по ланцу 5 леја, па је позвата да поднесе извештај, да ли је аграрна комисија поменуте сесије одузела или не. — Узет је на знање извештај црквен. општине у Лукаревцу, да је од делегата аграрне реформе примила у име закупнине 400 леја за сесију оставине Агоре-Гала, па је позвана, да ту своту унесе у епарх. благајну. — Узето је на знање, да је на расправи 30. јуна 1922. г. у ствари одређења аренде земаља црквен. општине у Вел. Св. Миклушу присуствовао Еписк. Викар, па је црквен. општина позвата, да поднесе извештај о садањем стању експропријације црквен. општинске земље. — Позвата је под претњом оврхе црквен. општина у Сараволи, да

дуг за верозаконски принос и саборске трошкове уплати у благајну епарх. фонда. — Одобрени су уговори црк. општине у Темишвару-Граду у ствари издавања локала у Макрином дому Банци Лојд. — Узето је на знање, да су уговори црквене општине у Темишвару-Фабрици у ствари издавања и продужења закупа гостионе „Јелен" одобрени. — Позвата је црк. општина у Вел. Св. Миклушу, да прорачун оправке мушке школе поднесе и извести, како рукује са приходом од продате школске зграде. — Одобрено је црквеној општини у Темишвару-Фабрици издавање под закуп једног подрума и магазина у Мирбаховој кући Банатском млекарском подузећу. — Узет је на знање с одобрењем закључак црк. општине у Луговету у ствари исплате дуга у Ново-Молдавској Штедионици и измене српског новца у леје, па је иста позвата, да се због ларме и свирке, која нарушава богослужење засебним поднеском обрати Конзисторији. — Узет је на знање извештај јером. Пантелејмона Дошена адм. парохије у Петровом Селу о стању закупа там. парох. сесије, па је упућен Урош Ковинчић адм. протопрезвитерата у Араду, да приликом каноничке визитације у Станчеву и ствар спора адм. парохије са Живом Голубовим због парох. сесије испита и извештај поднесе. — Узет је на знање извештај црк. општине у Срп. Св. Петру у ствари оставине Јове и Паве Лацић и др., па је позват Слободан Костић епарх. бележник да поднесе нацрт правилника за парастосуалне закладе. — Упућен је Урош Ковинчић адм. протопрезвитерата у Араду, да изађе у Т.-Моноштор и испита чијом је дозволом дат новац од реквирираних звона на ратни зајам и зашто нису предати бонови ратног зајма у своје време порезном звању.

(Наставиће се.)

Неслужбени део.

Проповед на Спасовдан.

Ја изађох од оца и дођох на свет;
сад остављам свет и идем к' оцу.

Када је Господ и Спаситељ наш Исус Христос покидао окове смрти и васкрсао из мртвих, пребивао је на земљи још 40 дана. Св. Црква наша светкује данас успомену на онај дан, када се Исус Христос узнео на небо, с тога се овај дан и зове „Вазнесеније Господње" или св. Четрдесетница. Христос је остао на земљи после свога васкресенија 40 дана, да научи и упути Апостоле, како ће по целоме свету да установе св. цркве. Као што је пресв. Богомати у 40. дан по рођењу однела Христа у храм, да га по закону као првенца Богу посвети, тако и сада на 40 дана после свога васкрсења као другог рођења, узнео се Христос у небески храм да после довршеног дела искупљења људскога рода седне опет с десне стране Бога Оца, на место, које му приличи и припада од искони као другоме лицу Св. Тројице.

Весело је на данашњи дан срце свакога од нас, јер чисто осећамо како је Господ наш својим узношењем на небо показао, да и ми можемо доспети тамо, у близину Његову. И св. Апостоли су били весели када се вратише кући својој са горе Маслинове, са које се Спаситељ узнео. Св. Писмо каже: Кад се Господ узношаше на небо, Апостоли му се поклонише и вратише се у Јерусалим са великом радошћу. Радост њихова потекла је из њихове живе и истините вере, да ће Господ одвојивши се од њих телесно, за навек са њима бити духовно, јер су знали, да је главни циљ доласка Његова на земљу био, да поново приближи човека Богу, и да споји небо са земљом. Свети Апостоли вративши се у Јерусалим, проводили су време своје у посту и молитви, све до онога дана, док није на њих сишао Дух свети. Они су заиста били само телесно а не и душевно одвојени од Христа. Па такви требамо и ми да будемо. Одвојени телесно од Спаситеља нашег, ми можемо, а и дужни смо да будемо с њиме духовно сједињени а то ћемо најбоље и најлакше постићи, ако будемо приљежно посећивали св. храм Божји, у којем Он обитава својом божанском благодаћу, и где све уздиже наше мисли, жеље и осећаје к Богу. У цркви слушамо слово Божје, у цркви се дижу наше молитве спојене и ојачане Богу и молитвом се духовно сједињујемо с Богом, јер молитва и није друго већ разговор душе наше са Богом.

Међу вама биће и таквих, којима није могуће да увек долазе у овај св. храм. Друштвене и породичне дужности, слабост и немоћ вашег тела не дозвољавају да сте увек у цркви, али ипак све те сметње и препреке не треба да прекидају вашу везу и ваше јединство са Спаситељем, а и неће порушити те везе, ако на молитву не заборавите а молити се можете на свакоме месту, јер је Спаситељ свуда присутан и чуће молитве ваше. Он је у свакоме скупу људи, који у њега верују и који се у Његово име састају по речима му: Где су двоје или троје сакупљени у име моје, ту сам и ја међу њима. Наше срце треба да буде пуно оданости према Богу и љубави и пожртвовања према ближњем, треба да се одликујемо у побожности и искреном вршењу наших хришћанских дужности, па ћемо тако живећи увек бити у јединству са нашим Спаситељем.

Тако су живели св. Апостоли па је Господ увек био са њима, њиховим стопама су ишли наши стари па ни њих није Господ напустио. Угледајмо се дакле и ми на св. апостоле и на наше побожне претке, будимо марљиви у посећивању св. Цркве, усадимо у душу нашу истинску побожност и љубав према нашим хришћанским дужностима, па нам неће бити тешко да их вршимо за љубав Христу а ради нашег спасења. Угледајмо се и на побожност и остале врлине других народа, већих и

напреднијих од нас и подражавајмо им, па ће Спаситељ остати са нама до века. Њему нека је слава на висини, куда се на данашњи дан узнео. Амин.

Јеромонах Иларион Сујић
адм. парохије пардањске.

Наше Певачке Дружине.

— Спремајмо коровође и просветни фонд. —

У првом свом чланку, који сам у ГЛАСНИКУ написао и у коме сам у главним потезовима о културном стању нас Срба у Румунији расправљао, између осталог рекао сам, да ако желимо — а свакако да нам је жеља — да овострани наш српски народ бар на данашњем ступњу народне свести и културе одржимо и да у овом погледу донекле корак држимо са браћом нам из прека, безусловно је потребно, да се сви позвани удружимо и у корист великог циља сва могућа средства исцрпимо.

Истина је, ми данас слободно живимо и без икакве сметње вршимо наш српски и просветни рад око унапређења браће нам. Колевка српска, наше народне школе — изузев Клисуре — певачке дружине, читаонице, добротворне и остале задруге, што их још у маленом броју имадемо, као и пре врше свој просветни и хуманитарни задатак.

Па и поред свега тога држим, да ми, које је судбина у овим крајевима затекла, двоструким радом морамо настојавати, да мало српско острово са својих 50—60 хиљада Срба, не поплави и уништи море од 14—15 милијона осталих народа.

Ми не смемо оставити, да се над нами обистине прорицања — да ће сав наш рад и упрегнуће узалудно бити и да ће нас масе несрпских народа кад-тад претопити.

ГЛАСНИК је у свој овогодишњи програм ставио и интензивније расправљање наших друштвених питања.

Нека ми је дозвољено као 25. годишњем скромном раденику Српске песме, да питање наших певачких дружина на дневни ред ставим.

Пред Божић на неколико дана посетио ме је један сиромашнији али тим одушевљенији ратар из оближњег великог, чисто српског села Сенмартона замоливши ме, да му дам кратко упутство за вођење кора, јер — вели — њихов досадањи ликовођа се репатрирао а они би и срцем и душом хтели да одрже певачку дружину. Са радошћу сам се одазвао овој молби и колико сам могао, пружио сам моралну помоћ свом милом госту.

На што нас опомиње овај случај? На ту жалосну околност, да ми немамо у Румунији спремне коровође, који би како старим, тако и ново основаним певачким друштвима као ликовође управљати могли.

Пре свега стављам питање, је су ли нам потребне певачке дружине за остваривање поменутих циљева? Ван сумње је, да су поред школа пев. дружине једне од најважнијих установа за очување оног што нам је најсветије и ради чега су наши прадедови нечувене муке претрпели. „Песма нас је одржала“ — вели наш неумрли чика Јова, па свакако, да ће нас лепа српска песма и у будућности одржати, ако је вољно и са пуно љубави негујемо и ширимо.

Држим, да би поред оваковог стања ствари неопходно потребно било, да се благовремено постарамо за спремне коровође.

Док још у заједници бејасмо, овај задатак су већином наши агилни учитељи вршили.

Па и данас ово питање се махом учитељством може решити.

Ми на нашим феријалним течајевима за спремање учитеља-наставника до сад нисмо култивирали музику. Једино из тог разлога, што смо држали, да је 10-недељно време и сувише кратко, а да би се поред огромног градива и музика могла предузети.

Након трогодишњег искуства видимо, да наше курзисте добро, а неки и врло добро напредују у настави.

Ова околност нас упућује, да се озбиљно позабавимо мишљу, не би ли у будуће на феријалним течајевима и гајење музике требало интензивно предузети.

У осталом када се на румунским оваквим течајевима може гајити и музика, зашто не би могли исто и ми Срби учинити!

Као наставнику ових течајева, врло ми је добро познато, какве тешкоће имају слушаоци да савладају за 10 недеља; па ипак држим, да ће наши млади уч. кандидати тврдом вољом и чистом љубави према српској песми и православљу радо и вољно учити музику и у колико је то могуће, спремати се за будуће ликовође.

Уверен сам, да ће меродавни баш из наведених разлога прихватити ову замисао и настојавати, да се она и оствари.

Да пређемо на рад наших певачких дружина. Не знам, колико имамо данас у новој држави активних дружина. Са радошћу видимо, да су стара друштва оживела и да се по неким местима и нова установљавају и делају.

Добро би било тачно знати стање у овом погледу. На жалост знамо, да о каквом великом броју не можемо говорити.

По живот и напредовање наших дружина било би од велике користи, када би се оне једном приликом састале, упознале и у српском загрљају провеле дан-два.

Овдашње темишварске дружине — као централне — у првом реду би биле позване, да иницијативу у своје руке узму. Наравно је, да остварење ове идеје изискује заједнички рад и суделовање свих енергија.

Зашто не потраже једна или друга од наших горњо-банатских дружина браћу нам у Клисури? Ови оцепљени од нас без учитеља и наставе, свакако да ни пев. друштва немају.

Од колике важности па и радости би било

по овај усамљени народ, када би после читавих десетак година у свом кругу видели и поздравили једну од наших пев. дружина, која би о једном празнику у цркви појала а истог дана уз певање наших лепих световних песама и разних предавања приредила народну забаву.

Тако би дружине поред једног пријатног летњег излета и српску просветну и родољубиву мисију вршиле. Ово су лепе идеје по наш српски живот у овим крајевима, које би ваљало и остварити.

Но пошто су ово опште ствари, чије је остварење скопчано са трошковима, то би дужност била свију нас, да се за потребна материјална средства постарамо.

Будимо већ једном с тим на чисто, да се не можемо до бескрајности на туђу помоћ и милост осврта ти и ослањати.

По примеру дечијег дана, држимо ми Срби у овим крајевима „просветни дан". Истог би дана заузимањем свештеника, учитеља, сеоских старешина и других купили добровољне прилоге, евентуално би истог дана школе, пев. дружине и друге установе забаву приређивале. Како добровољни прилози тако и чист приход ових забава имао би се употребити на оснивање „просветног фонда". Из овог фонда би се потпомагале наше просветне установе.

О томе, да би овакав покрет у нас од стране управљајућих кругова попреко гледан био, држим да не може бити ни говора. Ово је чисто културна ствар, а и иначе ми смо такви и тако малени да ником нећемо а и неможемо нашкодити.

Ако озбиљно погледамо нашој далекој будућности у очи, приметићемо, да је слика, коју добијамо доста тамна. Али ако сви позвани удружени братском љубављу и слогом будемо радили за наш опстанак, ми ћемо ту тамну слику осветлити и спашћемо се од пропасти.

Темишвар. **Владимир Живојнов.**

Писма Српкињи Ј. П.

21.

Када мати угледа своје новорођенче, први ће јој посао бити без сумње, да благодари Богу на милости, што је сретно пребродила време, док је плод љубави своје и свога мужа у утроби својој носила и што је донела здрава и чила „човека" на свет. Иза ове благодарствене молитве, доћиће одмах молитвена жеља, да Бог благослови чедо њезино и да му буде у помоћи целога века. Па поред измољеног и преко потребног благослова Божјег и благослов родитеља ће пратити то дете на трновитоме путу земаљскоме. Колико пута чусмо из уста наших родитеља: Бог те благословио синко или кћерко, ... Бог ти био у помоћи, ... благослов очев нека те прати на путу твоме ... успаваћете молитва материна и т. д. и како смо радо слушали те речи у младости а каквог нам мелема и колике утехе пружају оне у напредним годинама.

Уђемо ли у туђу кућу или сусретнемо ли се са сабратом нашим где год, ми га поздрављамо са речима: Здраво! Помоз Боже! А он нас отпоздравља са: Здраво! Бог ти помогао! А опраштајући се говоримо један другоме: С Богом остај! Бог ти био у помоћи!

Како је то дирљиво, када родитељи децу своју а ближњи ближње своје милости, помоћи и заштити Божјој препоручују. Како је лепо, када молећи се за себе молимо се и за све људе, који су, као деца заједничкога Оца Небеснога, наша браћа а како ли је тек узвишено, када умемо бити тако добри синови Христове цркве и имати толико племениту душу, да смо у стању искрено да се молимо Богу и да благосиљамо и ону браћу нашу, која нам не желе и не чине добра, већ напротив показују нам на сваком кораку непријатељство своје. Ко ову врлину поседује, тај се приближује савршенству а њу ће стећи сталном молитвом, чврстом вољом и непрекидним трудом и радом око тога, да му се у срце усели права, истинска, нелицемерна љубав, која по речима св. ап. Павла дуго трпи, милокрвна је, не завиди, не велича се, не надима се, не чини оно што не ваља, не тражи своје, не срди се, не мисли о злу, не радује се неправди а радује се истини, све сноси, све верује, свему се нада, све трпи. (I. Кор. 13, 4—7). У чијем срцу поникне таква љубав, тај ће онда заиста кадар бити, да љуби непријатеље своје, да добра чини онима, који га куну и да се моли Богу за оне, који га вређају. (Лука 6, 27—28), јер ко је умео такво срце да сагради у себи, тај се угледао на великога Учитеља свога, из чијих је св. уста само благослов излазио, који „не псова кад га псоваше, не прети када страда" (I. Петр. 2., 23) већ „благосиљаше оне, који га гонише, благосиљао их је а није их клео (Римљ. 12, 14) и који се и у највећим, самртним мукама својим на крсту молио Оцу своме, да опрости злотворима Његовим.

Је ли, да би милина била гледати и слушати, када би сви људи овакву љубав гајили у срцима својим према сабраћи својој и када би им се уста само на благосиљање ближњих отварала. На жалост, код многих хришћана овоме по све противно опажамо. Место љубави мржња, место учествовања у туђој радости пакост и злоба, место праштања освета, место благосиљања-проклињање св. именом Божјим.

Милостивога Бога, нашег Творца и Промислитеља, сушту доброту и љубав, који је живот дао сваком створу на земљи а нами људима „смертију смерт поправ" (уништивши смрћу својом смрт) живот вечни даровао, позива по који безумник, да некоме зло учини, када каже: Бог те убио! Црко да Бог да! Часном крсту, на којем је после страш-

них мука издануо за нас Спаситељ наш и који је од тога часа највећом хришћанском светињом постао, хоће неки да намену улогу, да уништи људе, када њиме проклињу: Убио те часни крст .... Часни те потро! Не проклињу самим именом Божјим или часним крстом али клетву врше и они, који ближњима својим место братске речи и поздрава добацују ове „добре жеље:“ гром те спалио ... боља те хватала ... и томе слично. Ако нам је тако проклињање узречицом постало, коју изговарамо механично без приписивања нарочите важности споменутим добрим жељама и онда смо грешни, како смо то напред код обичног богмања доказали. Ако пак промишљено исказујемо клетву, т. ј. ако би заиста желели, да се ближњем нашем какво зло деси, онда смо натоварили на душу нашу страшан грех. Претпостављајући, да проклињемо онога, који нас је тешко увредио, не би ли племенитије било, да му уз сходан савет и поуку опростимо, него што клетвом падамо сами у већи грех од онога, што га је он починио. Већих злотвора не можемо имати од оних, који су Христа пљували, шибали и на крст разапели, па видела си, како им је Он место проклињања праштао. Па онда шта мислимо да постигнемо, када ближњега нашег проклињемо? Ако смо претрпели увреду од њега, има за њега судије и овде на земљи и с оне стране гроба. Препустимо суђење тим судијама, нарочито Небесноме, који је спор али достижан и који никоме дужан не остаје. Ми сами не проклињимо именом Божјим, јер је онај, кога проклињемо, може бити бољи од нас, који смо толико огрезли у безакоњу, да би нам много потребнија била молитва, да нам Бог опрости многобројне и тешке грехе него што Га позивамо недостојним устима, да казни другога, који је, лако могуће, мање заслужио казну од нас. Мислиш ли зар, да ће те Бог послушати? Љуто се вараш па већ и за то увиђај, да је клетва твоја неумесна и неразумна.

Једно је биће само, које може и сме проклињати именом Божјим а то је — сам Бог. Ну Он не проклиње за то, да се ми од Њега научимо клетви него да се бојимо од Његове клетве. Па онда Он врло добро зна, зашто је отворио и зашто ће отворити на клетву своја св. уста, која су иначе свагда само благослов изговарала. Проклео је змију, палога анђела, сотону, вечнога непријатеља рода људског, који је навео прве људе на грех (I. Мојс. 3, 14) и проклео је земљу с првога човека, који је преступио заповест свога Творца (ибид. 17). Те клетве изрекао је Господ у почетку света у рају, а последњу клетву изговориће, када дође смак света. Онда на страшноме суду рећиће грешницима, које ће осудити на вечне муке: „Идите од мене проклети у огањ вечни приправљени ђаволу и анђелима његовим (Мат. 25, 41).

Помолимо се, да се на суду Божјем праведнима пронађемо и назовемо. Да нам место клетве благослов падне у део. А да би то могли постићи, бегајмо од греха као од живе ватре. Пошто смо пак видели, да је и клетва убројена међу грехе, не проклињимо да не будемо проклети.

Твоја се устанца без сумње неће отворити никад на клетву. Ти ћеш као и до сад, благосиљати твоје миле родитеље, добро ћеш желети свакоме, праштаћеш и молићеш се Богу и за непријатеље твоје. Па онда се можеш надати, да ће и Бог тебе благословити. Ово ти искрено жели и твој

Јеромонах Софронije.

О нашем листу.

Сваким даном се јављају нови и нови пријатељи „Гласника“ који осим моралне и материјалну помоћ пружају листу да би га што боље и више међу народ унели. Док су се неки о којима ће посебно бити говора — на позив да плате дуг, нашли увређени и лист отказали, дотле свесни Срби уредне платише прилажу Гласнику и доводе нове претплатнике само да лист одрже.

Тако су од последњег исказа приложили:

Сава Попов, рентијер из Фабрике леја		200·—
Ђура Ћосић из Рекаша	„	10·—
Јмн. Дамаскин Борјановић а. п. Ст. Молдава	„	200·—
Бранислав Радулов из Немета	„	95·—

Евала! Живели!

Белешке.

ХРИСТОС ВАСКРЕСЕ! Велики празник Ускрса Господа нашег Исуса Христа честитамо нашим сарадницима, претплатницима, читаоцима и целом милом српском народу нашем са најбољим жељама.

ИСПИТ У МОНАШКОЈ ШКОЛИ. Због велике оскудице у парохијском и манастирском свештенству а са разлога, што су питомци монашке школе у ман. Бездину за I. течај прописано наставно градиво свршили и поновили, одлучио је еписк. викар у споразуму са наставничким збором мон. школе, да на Вел. Понедељак и Вел. Уторак одржи испит из предмета I. течаја и тога ради изашао је на Цвети по подне у ман. Бездин. По одржаном испиту поделиће се питомцима допуст до краја априла а 1. маја отпочеће II. течај, који ће трајати до краја септембра. А пошто ће дотле и од учитеља положити неки испит, који ће се ускоро прописати за њих ради получења рукоположења и свешт. службе, то ће од 1. окт. т. г. у име Божје свака наша црквн. општина имати свога засебног свештеника а и у манастирима ће пребивати свагда довољни број братства и искушеника и тиме ће оскудице у свештенству нестати.

ТУЂИНЧЕ.

Комад у једном чину.

(Свршетак.)

Призор 5.

(Милун, поздрављајући се са њима, устао је био те остао на ногама и као хтео би у кућу.)

Боса: (приметивши то, журно му притрчи.) Седи, седи, молим те. Седи још мало!

Милун: Па . . . рекох . . .

Боса: (чисто га присиљава.) Ама седи! Нисам те још ни видела, нисам ти проговорила. Ај, Боже милостиви, само кад дође, само кад дође!

Милун: (седајући понова.) Ето, дођох . . .

Боса: Хвала Богу!

Милун: Па како прође, Бога ти, за ово време?

Боса: Ето, како је Бог дао, само кад си ти добро!

Милун: А чудо не сиђе на станицу, ка' друге?

Боса: (мало збуњена.) Па хтедох . . . ево видиш и опремила сам се . . . па онда прође ча-Младен, па вели . . . а где би кућу оставила саму?

Милун: Ај, кућо моја, од кад те не видо'! (Хтео би опет да пође.)

Боса: Чекај, седи још мало. Жељна сам твога разговора! (Села је крај њега на клупу и обгрли га.)

Милун: И опет ти хвала, Боже! Доживех и ово! Ех, колико пута у невољи рекох: „Дај ми Боже, само да видим још једанпут кућу . . . то толико, само да видим?" . . . Па, ето! Кад Бог хоће, претуриш све преко главе . . . Све преживиш, само кад Бог хоће . . .

Боса: А много си препатио?

Милун: Море ко ће ти то казивати, зар је мало . . . толики свет обиђосмо, толике невоље преживесмо!

Боса: Друге добијале по гдекад и писмо од својих, а ја никад . . .

Милун: Писао сам ти једанпут, двапут али куд ће да ти стигне писмо отуд из Африке! Не може жив човек да стигне, те ће писмо! А после већ, кад ме заробише, нисам ни . . .

Боса: Бар да сам од кога могла што чути.

Милун: Издвоји ме судбина некако од свију, па ме сама баци у свет, те где би ту и могла чути што!

Боса: Да ниси који пут био рањен? Казивали ми . . .

Милун: Јесам, оно пре, кад опет избисмо на фронт. Онда су ме и заробили.

Боса: Јеси л' тешко био рањен?

Милун: Удари у кост, ал' не преби, хвала Богу! Тек ме осакати те нисам могао мићи, па ме тако и дочепаше.

Боса: Они те излечили?

Милун: Они!

Боса: Па је л' те после водили у њину земљу?

Милун: Ама дуго је све то, морам ја то све теби на тенане да причам. Него казуј ти мени како је овде било и шта је било. Како си се исхранила?

Боса: Како сам могла . . . Како сви, тако и ја!

Милун: Је л' ти све у реду и на броју у кући?

Боса: Све . . . Само крава угинула.

Милун: Е? . . . Штета!

Боса: А овцу нам узеше и једно теле . . .

Милун: Ко?

Боса: Они — дођоше и потераше . . .

Милун: Вала, нека им . . . платили су! . . . Је л' ти жива тетка?

Боса: Жива. Мало час беше овде: хтела да те види.

Милун: А други?

Боса: Чуо си већ за оне што изгибоше, а многи и помреше. Стана, она што беше за покојним Андрејом Цвејићем, па попова Живана, и Стака Животина. И чекај . . . је л' ти рекоше за Саватија?

Милун: Ког Саватија? Је л' Станића?

Боса: Јес'!

Милун: Па шта би с њим?

Боса: Обесише га, ту пред селом.

Милун: Их, грешни Саватије! А зашто?

Боса: Не знам. Кажу, нашли му неко писмо, шта ли . . .

Милун: Па то многи одоше, разредило се село.

Боса: Бо' ме разредило се!

Милун: А шта учини са њивом?

Боса: Разградила се, опустела. Колико сам могла радила сам, колико да се прихраним, али где ћу сама . . .

Милун: Јесу л' на кућу насртали?

Боса: (збуни се од тога питања.) Јесу . . . Нису! Ето, све је ту, сачувала сам.

Милун: (диже се.) Море, ја развезао разговор пред кућом као да нисам жељан куће своје! (Хоће да уђе.)

Боса: (узнемирено.) Немој, немој улазити још, причекај . . . седи — да разговоримо, нисмо ни разговарали!

Милун: Гле сад! Зар не могу у кући разговарати. (Полази.)

Боса: (престрављено отрчи на кућни праг да му спречи пут.) Немој, немој још!

Милун: (изненађено.) Зашто море?

Боса: (преклињући.) Да разговоримо прво, да све чујеш, да ти све кажем . . .

Милун: (гурне је.) Море не будали, разговараћемо до века, има кад! (Оде у кућу.)

Призор 6.

(Боса, претрне, и поражена измакне на сред дворишта, гледајући нетремице у врата и очекујући са страхом и стрепњом да се Милун на њима појави.)

Милун: (замало излази и води за руку детенце од три године. На телу му играју рибићи, око му пламти, а глас му се гуши у грлу.) Ко је ово?

Боса, премрла, оборила главу и ћути.

Милун: Ко је ово, питам те?

Боса, не миче и не одговара.

Милун: (остави дете, прилази јој, дочепа је

за раме и грубо је затресе.) Чије је ово, море, чије је?

Боса: (пригушено, шапћући.) Божје . . .

Милун: . . . и твоје?

Боса: (поражена и потпуно клонула.) И моје!

Милун: (рикне као рањена звер и гушећи се од узбуђења полети на њу са уздигнутим песницама.) Је л'? . . . Је л' истина? . . . Истина је . . . Кучко погана! . . . Зар ја . . . зар ја тамо . . . зар . . . (Угуши га реч, и савладан величином бола малаксава те спушта песнице. Затим се прибира, запламти поново гњевом, стеже песнице и полети још једном на њу, али се уздржава и бори дуго са собом те савлађује, спушта опет песнице и стишава се. Стишан, размишља и одлучује се.) Иди тамо — купи прње! (Показује на кућу.)

Боса, (сатрвена и сломљена, ни тренула није, очекујући његове ударце оборене главе. На ове последње речи она тек диже главу и погледа га.)

Милун: (још одлучније.) Иди тамо . . . Купи прње!

Боса, погледа га још једном, па затим оборене главе и понизно одлази у кућу.

Призор 7.

Милун, гледа дуго за њом, па га тежак бол савлада, те клонуло седа на клупу, баца капу на земљу и зарије главу у руке тихо јецајући.

Дете, узневерено гледало је све шта бива. Остављено на сред дворишта, оно наивно прилази ближе Милуну, узима капу са земље и ставља је себи на главу.

Милун: (после дужег времена диже главу и спазивши своју капу на детињој глави, узима му је грубо.) Остави то!

Дете: Дај ми капу!

Милун, оборио опет главу те нити слуша нити гледа дете.

Дете: Тата!

Милун, тргне се од те речи као опаљен.

Дете: Тата, дај ми капу!

Милун: Ћути, несрећо! Да ми више ниси каз'о то!

Дете, престрављено ћути и хтело би да заплаче.

Милун: (посматра га, те се ражали на детињи страх, узме га за руку, привуче га ближе себи, те блажије.) Ко ти је рек'о да ме зовеш тата?

Дете, још престрављено ћути.

Милун: Кажи ми, ко ти је рекао да ме зовеш тата?

Дете: Рекла наја.

Милун: (суво.) Ја нисам твој тата.

Дете: (храбрије.) Јеси!

Милун: (привуче га још ближе и гледа дуго.) . . . Зар ти да ме дочекаш на кућњем прагу, зар ти да ме обрадујеш? Молио сам Бога да ме благослови, те да у мојој кући закмечи радост, али не да ми на кућу пошље грех и срамоту! А ти си то, ти си и грех и срамота . . . нећу те . . . не требаш ми!

Дете: (за то време, док је Милун ово више себи говорио, игра се медаљом на његовим грудима.) Дај ми ово!

Милун: Не дам!

Дете: Попни ме, попни ме! (Хоће да му седне на колено.)

Милун: (одгурује га благо.) Иди дете, махни ми се с очију! Ниси ти криво, ал' . . . иди . . . да те не видим . . . да те не гледим!

Дете: (враћа се опет.) Попни ме!

Милун: Ама зар тебе . . . зар ја? . . . Немој ми се улагивати . . . нећу те! Нећу те . . . не требаш ми . . . нећу туђе! Ај, Боже милостиви! Зар место своје радости и своје милоште, ово да ме дочека? Шта сам ти, Боже, згрешио?

Дете: (накопистило се, те колико га он више одгурује од себе, толико више оно се мучи и пентра да му објаши колена.) Попни ме!

Милун: (помогне му те се попне.) Ето, попео сам те . . . Шта хоћеш?

Дете: (опет дочепало медаљу.) Хоћу ово!

Милун: Не дам! Не дирај то! (Сам себи.) Није криво дете . . . црвић . . . шта може ово бити криво . . . али ето . . . не могу ни да га помилујем . . . туђе . . . срамота је . . . А желео сам, те како сам желео милоште у кући . . . па да га овако . . . као сад тебе . . . на колено . . . да га милујем ка' родитељ . . . (Милује детињу косицу) . . . да му тепам . . . Како се зовеш?

Дете: Је л' ја?

Милун: Ти, јес', како се зовеш?

Дете: Ненад Ранковић.

Милун: (плане.) Зар ти, зар ти копиле, па Ранковић? То да ниси више рек'о. Чу ли, море, убићу те, заклаћу те! То те она кучка научи је ли? Зар ти моје име . . . ама, убићу те, разумеш! . . . (Кад опази да је дете, престрављено од његове вике, турило главу у његова недра, он се умири мало, па га диже и говори му блажније.) Јеси чуо, тако други пут да не кажеш. Никад више да не кажеш Ранковић . . . Нисам те родио и ниси мој . . . не смеш ти да понесеш то име, . . . ни она, а некмо ли ти! (Милује га.) Немој ти да се плашиш! Ниси ти крив, није твој грех, тек . . . ето . . . на теби је срамота и на мени. Ја још могу да се браним, могу да отурим срамоту од себе, а ти и не можеш, нити може твоја мајка да те брани . . . ко ће срамоту бранити!

Дете, освојено благошћу којом му је ове речи говорио, загрли га.

Милун: А што ти мене милујеш . . . је ли ме волиш?

Дете: Јесте.

Милун: А зашто? Што ти да ме волиш кад ниси мој, кад си туђ, а туђ и ја теби?

Дете: Дај ми капу!

Милун: Ево ти! (Намешта му капу.) Гле

баш прави војник! Је л' хоћеш да будеш војник? ... Волеш, је л'? Па још да ти купим сабљу, па коња, па ко ка' ти! Па кад одрастеш, да ти купим ... хоћеш, је л'? (Тргне се и прелети му челом мрачан облак бола и разочарења.) Ух, где ја одох! Заборавих се ... одведе ме срце и ... желео сам тако своме да тепам, са својим да играм, са својим да разговарам ... па сад ето, заборавих се ... (Погледа опет дете, па се разгали.) Ниси ти крив, ниси ти крив! (Милује га.) Бог те је казнио срамом, а и мене ... видиш ... једнаки смо, и ја и ти, и обоје нас Бог казнио! (Милује га нежно и са пуно родитељске топлине.)

Призор 8.

Боса, излази из куће са бошчом ствари. Она најпре остане на кућнем прагу, изненађена сценом коју посматра. Затим прилази Милуну, дохвећа му руку и целива.

Милун, трже се: немило му је што га је затекла разнежена и са дететом на колену. Он одмах спушта дете и одгурује га од себе, а окреће лице да би сакрио сузе које му навреле на очи. Дозволивши да му целива руку, и не окрећући главу, он другом руком, терајући је, показује вратнице.

Боса: (обрише рукавом сузе, прибере се и пружа руку детету.) Ајде!

Милун: (окреће главу.) Што ћеш?

Боса: Да га водим.

Милун: Куда ћеш с њим?

Боса: Куд ја ту и он!

Милун: Води га, дабо'ме! Твој је грех, па га мораш носити са собом. (Размишља.) А овај ... волиш га? ...

Боса: Мајка сам му!

Милун: Баш онако, драго ти је?

Боса: Јесте!

Милун: А што ти је драго?

Боса: Из утробе сам га откинула!

Милун: И ... драго ти ваљда што ... (Узрујава се и дрхће.) што ти је он ... отац, драг?

Боса: Не може насилник бити драг!

Милун: Насилник?

Боса: Јесте!

Милун: Ко је? Реци ми га ко је, реци ми, бар њему да платим ову срамоту! ... Реци!

Боса: Не знам му име!

Милун: (плане.) Лажеш, кучко! ... Лажеш, заварараш, затураш ... Знаш ти, добро знаш, него затураш!

Боса: (поуздано и одлучно.) Не знам!

Милун: Је л' кмет, је л' ...? Реци ко је, је л' наш, је л' из села?

Боса: Није.

Милун: Него?

Боса: Немац!

Милун: Он?

Боса: Јесте!

Милун: А ниси се ти преварила ... је ли ... ниси ти крива ... насилник је био? Је л' ниси ти крива?

Боса: Тако ми Бог помогао!

Милун: А не знаш ни ко је, ни одакле је, ни из које земље? Не знаш ни где је?

Боса: Знам.

Милун: Знаш? ... Па ... где је?

Боса: (показујући на трап.) Ено га тамо!

Милун: (згранут.) Тамо?

Боса: Јес'!

Милун: Ама ... он?

Боса: Тамо!

Милун: (задршће целим телом и као звер једним скоком одлети, пада на колена и крха врата на трапу де загледа унутра.) Лажеш, овде никог нема!

Боса: Ту је ... разгрни земљу ... није дубоко!

Милун, завуче се четвороношке у трап и мало за тим излећу отуда прегрштн земље, коју он рукама копа и баца за собом.

Боса, узела је у наручје дете, које је узневерено бленуло за све ово време, пригрли га на груди и љуби га.

Милун: (из трапа се чује животињски узвик, дуг и језив. Мало за тим, Милун се извлачи отуд, руке му од земље која му се налепила кад је копао. Он се диже и прилази Боси.) Видео сам га ... овде ... под срцем ... ножем ... (Погледа је значајно.) Ко га уби?

Боса: Ти!

Милун: Ја?

Боса: Ти си ми руку водио!

Милун: (дуго је гледа, размишља и бори се.) А ... зашто га уби?

Боса: Осрамоти ме, кућу ми разори!

Милун: (прибира се, враћа себи, мири се, те јој прилази и целива је у чело.) Нека ти је просто!

Боса, облију је сузе, загрца и поспе му руку пољупцима.

Милун: (и сам загушен осећајима, узима дете из њених наручја.) Оди, оди овамо, ти Ненаде Ранковићу ... оди! ...

„Срп. Књиж. Гласник". **Бранислав Ђ. Нушић.**

Темишварска СРПСКА ШТЕДИОНИЦА Д. Д. Темишвар

Плаћа на улоге са отказом од годину дана 8% камате а са отказом од 2 године 10%. Код великих свота према споразуму и више. -о-

Браћа Чендеш, Темишоара. 3226а